

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΡΗΤΗΣ
Αυτοτελές Τμήμα Συλλογικών
Οργάνων

Ηράκλειο, 10 Ιουνίου 2022
Αρ. πρωτ.: 171072

Ταχ. Δ/ση :Πλατεία Ελευθερίας
Ταχ. Κώδικας :712 01
Πληροφορίες :Μιχελινάκη Άννα
Τηλέφωνο :2813400228
e-mail :tyso@crete.gov.gr

ΠΡΟΣ: - Υπουργείο Περιβάλλοντος
& Ενέργειας / ΔΙΠΑ, τμήμα Γ

ΚΟΙΝ.:- Αντιπεριφερειάρχες ΠΕ
- Δ/ση Περιβάλλοντος & Χωρικού
Σχεδιασμού ΠΚ
- Δήμοι Κρήτης

ΘΕΜΑ: Διαβίβαση της αριθμ. **30/2022** απόφασης της Επιτροπής Περιβάλλοντος και Χωροταξίας.

Σας διαβιβάζουμε για τις δικές σας ενέργειες, αντίγραφο της υπ' αριθ. **30/2022** απόφασης της Επιτροπής Περιβάλλοντος και Χωροταξίας (**πρακτικό Ν° 05/01-06-2022**) που αφορά στην Έκφραση άποψης επί της ΣΜΠΕ του έργου: **Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΣΜΠΕ)** που αφορά το Πρόγραμμα «Περιβάλλον και Κλιματική Αλλαγή 2021-2027».

Η Προϊσταμένη του Τμήματος

Βαρδιάμπαση Νίκη

Εσωτερική Διανομή:

- Γραφείο Περιφερειάρχη
- Εκτελεστικό Γραμματέα ΠΚ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΡΗΤΗΣ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ
ΚΑΙ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ
Τμήμα Συλλογικών Οργάνων

ΑΝΑΡΤΗΤΕΑ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ
ΑΔΑ:

Απόσπασμα Πρακτικού Νο 05/01-06-2022
Αριθμός Απόφασης 30/2022

Στο **Ρέθυμνο** σήμερα **Τετάρτη 01 Ιουνίου 2022** και ώρα **11:00**, συνήλθε σε **μεικτή συνεδρίαση** (δια ζώσης και ταυτόχρονα με τηλεδιάσκεψη) η **Επιτροπή Περιβάλλοντος και Χωροταξίας**, στην αίθουσα συνεδριάσεων του Περιφερειακού Καταστήματος **Ρεθύμνου**, (σύμφωνα με την Αριθμ. Δ1α/ΓΠ.οικ. 27397 (ΦΕΚ 2369/ 14-05-2022) ΚΥΑ με θέμα: «Έκτακτα μέτρα προστασίας της δημόσιας υγείας από τον κίνδυνο περαιτέρω διασποράς του κορωνοϊού COVID-19 στο σύνολο της Επικράτειας από τη Δευτέρα 16 Μαΐου 2022 και ώρα 06:00 έως και την Τετάρτη 01 Ιουνίου 2022 και ώρα 06:00» και την αριθμ. 642/24-09-21 εγκύκλιο του Υπουργείου Εσωτερικών, ύστερα από τη με αριθ. πρωτ.: **138461/16-05-2022** πρόσκληση σε **ορθή επανάληψη** του Προέδρου της.

Στη συνεδρίαση, στην οποία κλήθηκαν νόμιμα τα τακτικά και τα αναπληρωματικά μέλη, παραβρέθηκαν:

1.	Χανιωτάκη-Μυλωνάκη Μαρία	Περιφερειακός Σύμβουλος	Προεδρεύουσα Αντιπρόεδρος της Επιτροπής	με φυσική παρουσία
2.	Γύπαρης Κωνσταντίνος	» »	Τακτικό μέλος	με φυσική παρουσία
3.	Δοξαστάκης Ζαχαρίας	» »	» »	με φυσική παρουσία
4.	Παπαδεράκης Αντώνιος	» »	» »	με τηλεδιάσκεψη
5.	Αλεξάκης Γιώργος	» »	» »	με φυσική παρουσία
6.	Κουρουπάκης Αναστάσιος	» »	» »	με τηλεδιάσκεψη
7.	Κακογιαννάκης Νικόλαος	» »	» »	με φυσική παρουσία
8.	Δανδουλάκης Κωνσταντίνος	» »	» »	με φυσική παρουσία
9.	Μανούσακας Ιωάννης (Βλαντάς)	» »	» »	με φυσική παρουσία
10.	Κουκλινός Ανδρέας	» »	» »	με φυσική παρουσία
11.	Κονταξάκης Γεώργιος	» »	» »	με τηλεδιάσκεψη
12.	Μαρινάκης Αλέξανδρος	» »	» »	με φυσική παρουσία

13.	Ματαλλιωτάκης Γεώργιος	»	»	»	»	με τηλεδιάσκεψη
14.	Ανδρουλάκης Ιωάννης	»	»	Ως τακτικό μέλος		με φυσική παρουσία

Από τη συνεδρίαση απουσίαζε, αν και κλήθηκε νόμιμα ο Περιφερειακός Σύμβουλος κ. Σκουλάς Νικόλαος.

Στην Συνεδρίαση συμμετείχαν ακόμα:

- Με φυσική παρουσία οι κ.κ.: Μπαριτάκης Παύλος Πρόεδρος ΠΣ, Λιονή Μαρία Αντιπεριφερειάρχης ΠΕ Ρεθύμνου, Ξυλούρης Νικόλαος Περιφερειακός Σύμβουλος, Μηλιαράς Γεώργιος Περιφερειακός Συμπαραστάτης του Πολίτη και της Επιχείρησης ΠΚ, Κριτσωτάκης Μαρίνος προϊστάμενος Δ/σης Περιβάλλοντος και Χωρικού Σχεδιασμού ΠΚ, Καγιαμπάκη Άννα προϊστάμενη τμήματος Περιβάλλοντος ΠΕ Ηρακλείου, Νικολουδάκης Εμμανουήλ προϊστάμενος τμήματος Περιβάλλοντος και Υδροοικονομίας ΠΕ Ρεθύμνου, Βογιατζή Χρυσάνθη ειδική σύμβουλος Αντιπεριφερειάρχη Περιβάλλοντος ΠΚ, και για την τήρηση των πρακτικών οι Βαρδιάμπαση Νίκη, Γιατρομανωλάκη Ευαγγελία, Νικάκη Δέσποινα και Μιχελινάκη Άννα υπάλληλοι του Αυτοτελούς Τμήματος Συλλογικών Οργάνων.

- Μέσω τηλεδιάσκεψης οι κ.κ.: Ρουκουνάκης Εμμανουήλ Προϊστάμενος Τμήματος Περιβάλλοντος και Υδροοικονομίας ΠΕ Λασιθίου, Καργάκη Ελένη Προϊσταμένη Τμήματος Κλιματικής Αλλαγής και Ενεργειακού Σχεδιασμού Δ/σης Περιβάλλοντος & Χωρικού Σχεδιασμού ΠΚ, Κανδηλογιαννάκη Μαρία Προϊσταμένη Τμήματος Υδροοικονομίας Δ/σης Περιβάλλοντος & Χωρικού Σχεδιασμού ΠΚ, Κατσαβέλη Κατερίνα υπάλληλος τμήματος Περιβάλλοντος Δ/σης Περιβάλλοντος και Χωρικού Σχεδιασμού ΠΚ, Δαφνομήλη Δήμητρα υπάλληλος τμήματος Περιβάλλοντος Δ/σης Περιβάλλοντος και Χωρικού Σχεδιασμού ΠΚ, Αγγελογιαννάκη Ελένη υπάλληλος τμήματος Περιβάλλοντος και Υδροοικονομίας ΠΕ Χανίων, Μαργώνη Ξανθή (ΑΔΜΗΕ), Πετρουλάκης Θεόδωρος Γεωπόνος ΤΟΕΒ Παπαγιαννάδων, Τζανακάκης Παντελής Πολ. Μηχανικός από το Γραφείο Μ. Φράγκου για το θέμα Β4, Γκουβάτσου Ελένη μελετήτρια εταιρείας ADENS A.E. για το θέμα Β1, Χαραλαμπίδης Γεώργιος μελετητής για το θέμα Β3.
Η προεδρεύουσα αντιπρόεδρος ύστερα από τη διαπίστωση απαρτίας κήρυξε την έναρξη της συνεδρίασης με τα παρακάτω θέματα ημερήσιας διάταξης:

ΘΕΜΑ Α4º: Έκφραση άποψης επί της Στρατηγικής μελέτης περιβαλλοντικών επιπτώσεων ΣΜΠΕ του έργου: **Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΣΜΠΕ)** που αφορά το **Πρόγραμμα «Περιβάλλον και Κλιματική Αλλαγή 2021-2027»**.

Η Επιτροπή Περιβάλλοντος και Χωροταξίας έχοντας υπόψη:

1. Τις διατάξεις:

- α)** Του **Ν. 1650/1986:** «Για την προστασία του περιβάλλοντος»,
- β)** Του **Ν. 2690/1999:** «Κύρωση του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας και άλλες διατάξεις»,
- γ)** Του **Ν. 3852/2010:** «Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης - Πρόγραμμα Καλλικράτης»,
- δ)** Του **Ν. 4014/2011:** «Περιβαλλοντική αδειοδότηση έργων και δραστηριοτήτων, ρύθμιση αυθαιρέτων σε συνάρτηση με δημιουργία περιβαλλοντικού ισοζυγίου και άλλες διατάξεις αρμοδιότητας Υπουργείου Περιβάλλοντος»,
- ε)** της αριθμ. **1649/45-15-1-2014 ΚΥΑ**, η οποία αφορά στην «εξειδίκευση των διαδικασιών γνωμοδοτήσεων και τρόπου ενημέρωσης του κοινού και συμμετοχής του

ενδιαφερόμενου κοινού στη δημόσια διαβούλευση κατά την περιβαλλοντική αδειοδότηση έργων και δραστηριοτήτων της Κατηγορίας Α΄ της απόφασης του Υπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής υπ' αριθμ. 1958/2012 (ΦΕΚ Α΄ 21),

όπως έχουν τροποποιηθεί και ισχύουν.

2. Το Π.Δ. 149/2010 με θέμα: «**Οργανισμός της Περιφέρειας Κρήτης**» (ΦΕΚ 242/27-12-2010, τεύχος Α΄) όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει με την αριθμ. **1218/ΦΕΚ 762 τ. Β΄ / 26-02-2021** Απόφαση Συντονίστριας Αποκεντρωμένης Διοίκησης Κρήτης
3. Την αριθμ. **3/2022** απόφαση Περιφερειακού Συμβουλίου (πρακτικό Ν° **02/27-01-2022**), που αφορά: α) στη **Σύσταση Επιτροπής Περιβάλλοντος και Χωροταξίας Περιφέρειας Κρήτης**, β) στον **Καθορισμό αριθμού των μελών της και γ) στη Μεταβίβαση αρμοδιοτήτων του Περιφερειακού Συμβουλίου προς την Επιτροπή**, για το δεύτερο ήμισυ της θητείας των Περιφερειακών Αρχών από 27-01-2022 έως 31/12/2023
4. Το ΦΕΚ **660 τ. Β/15-02-2022** που αφορά τη δημοσίευση της αρ. **3/2022** απόφασης Περιφερειακού Συμβουλίου ΠΚ.
5. Το με αρ. πρωτ. **ΥΠΕΝ/ΔΙΠΑ/29509/1941/28-03-2022** έγγραφο του **Υπουργείου Περιβάλλοντος & Ενέργειας / ΔΙΠΑ, τμήμα Γ** με το οποίο μας διαβιβάστηκε στο Περιφερειακό Συμβούλιο η Σ.Μ.Π.Ε. για το αναφερόμενο έργο.
6. Το με αριθμ. πρωτ. **152812/27-05-2022** έγγραφο του **Τμήματος Περιβάλλοντος της Διεύθυνσης Περιβάλλοντος και Χωρικού Σχεδιασμού Π.Κ.**, στο οποίο αναφέρονται τα παρακάτω:

Έχοντας υπόψη:

- 1) Την υπ' αρ. ΥΠΕΧΩΔΕ/ΕΥΠΕ/οικ.107017/28-08-2016 Κ.Υ.Α. (Α΄1225) «**Εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων και προγραμμάτων, σε συμμόρφωση με τις διατάξεις της οδηγίας 2001/42/ΕΚ "σχετικά με την εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων και προγραμμάτων"** του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του συμβουλίου της 27^{ης} Απριλίου 2001, όπως τροποποιήθηκε με την υπ'αρ. ΚΥΑ οικ.40238/28-09-17 (ΦΕΚ 3759/Β).
- 2) Το υπ' αρ. 29509/1941/28-3-2022 (ΑΠ Περ. Κρήτης 90449/1-4-2022) έγγραφο της ΔΙΠΑ με το οποίο διαβιβάστηκε προς διαβούλευση σε όλους τους αρμόδιους φορείς η ΣΜΠΕ του Προγράμματος «**Περιβάλλον και Κλιματική Αλλαγή**» 2021-2027, προκειμένου να διατυπώσουν τη σχετική άποψη - γνωμοδότηση.

Εισαγωγή

Αρχή Σχεδιασμού του Προγράμματος: Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης του Επιχειρησιακού Προγράμματος «**ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ, ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΚΑΙ ΑΕΙΦΟΡΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗ (ΕΥΔ ΕΠ ΥΜΕΠΕΡΑΑ)**».

Αδειοδοτούσα Αρχή της ΣΜΠΕ: ΥΠΕΝ / Γενική Γραμματεία Φυσικού Περιβάλλοντος & Υδάτων Γενική Διεύθυνση Περιβαλλοντικής Πολιτικής Διεύθυνση Περιβαλλοντικής Αδειοδότησης (ΔΙ.Π.Α)

Α) Το Πρόγραμμα «Περιβάλλον και Κλιματική Αλλαγή» 2021-2027

Το Πρόγραμμα «**Περιβάλλον και Κλιματική Αλλαγή**» 2021-2027, αποτελεί το κύριο Τομεακό Πρόγραμμα του ΕΣΠΑ 2021-2027 για την υλοποίηση του Επιχειρησιακού Σχεδιασμού του αρμόδιου Φορέα Πολιτικής του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας (ΥΠΕΝ) και έχει ως γεωγραφικό πεδίο εφαρμογής το σύνολο της ελληνικής επικράτειας. Συγχρηματοδοτείται από δύο Ταμεία (ΕΤΠΑ και Ταμείο Συνοχής) στηρίζοντας παρεμβάσεις αποκλειστικά στο πλαίσιο του Στόχου Πολιτικής 2.

ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Το Πρόγραμμα έχει σχεδιασθεί με βάση τις προκλήσεις που αντιμετωπίζει η Χώρα

και τις αναπτυξιακές ανάγκες που προκύπτουν για τον Τομέα του Περιβάλλοντος, της Ενέργειας και της Κλιματικής Αλλαγής.

Συγκεκριμένα το Πρόγραμμα έχει ως κύριο στόχο την υποστήριξη της υλοποίησης της αναπτυξιακής Στρατηγικής της Ελλάδας στους Βασικούς Θεματικούς Τομείς «Ενέργεια», «Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή», «Αστικό περιβάλλον (Ατμοσφαιρική ρύπανση – Θόρυβος - Παρεμβάσεις στον Αστικό Χώρο)», «Κυκλική Οικονομία – Διαχείριση Αποβλήτων», «Διαχείριση Υδάτων - Λυμάτων» και «Προστασία Βιοποικιλότητας» για την Προγραμματική Περίοδο 2021-2027, όπως προκύπτουν από το σχέδιο του ΣΕΣ 2021-2027 (ΕΣΠΑ).

Αντίστοιχα διαρθρώνονται και οι Άξονες Προτεραιότητας του Προγράμματος.

Στη Μελέτη γίνεται μια σύντομη αναφορά στη νέα Πολιτική Συνοχής της ΕΕ 2021-2027, καθώς και στο ΣΕΣ (Συμφωνία Εταιρικής Σχέσης (ΣΕΣ) για την Ελλάδα / Εταιρικό Σύμφωνο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΣΠΑ) 2021-2027), το οποίο περιλαμβάνει συνολικά 9 Τομεακά Προγράμματα και 13 Περιφερειακά. Επίσης αναπτύσσονται οι επιλογές πολιτικής που αναφέρονται στον ΣΠ2 (Στόχος Πολιτικής) για την προώθηση «μιας πιο πράσινης Ευρώπης με χαμηλές εκπομπές άνθρακα, μέσω της προώθησης της μετάβασης σε καθαρές μορφές ενέργειας, των πράσινων και μπλε επενδύσεων, της κυκλικής οικονομίας, της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, της πρόληψης και της διαχείρισης κινδύνων και της βιώσιμης αστικής κινητικότητας».

Επιπλέον, παρουσιάζονται συνοπτικά οι διεθνείς και ευρωπαϊκοί στόχοι για την προστασίας του περιβάλλοντος, καθώς και οι απαιτήσεις της Εθνικής Νομοθεσίας και του αντίστοιχου Εθνικού Στρατηγικού Σχεδιασμού με σκοπό να διαφανούν οι απαιτήσεις περιβαλλοντικής προστασίας που σχετίζονται με την εφαρμογή του Προγράμματος (Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης, Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία (Green Deal), 8ο Πρόγραμμα Δράσης για το Περιβάλλον, Στόχοι ανά περιβαλλοντική παράμετρο, κλπ). Επίσης γίνεται μια εκτεταμένη συσχέτιση με άλλα Σχέδια και Προγράμματα (Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας «Ελλάδα 2.0», Εθνικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης, Πρόγραμμα Ανάπτυξης και Αλληλεγγύης για την Τοπική Αυτοδιοίκηση «Αντώνης Τρίτσης», Σχέδια Διαχείρισης Λεκανών Απορροής Ποταμών (ΣΔΛΑΠ), Εθνικό Επιχειρησιακό Σχέδιο Διαχείρισης Λυμάτων Οικισμών Προτεραιότητας Οδηγίας 91/271/ΕΟΚ, Σχέδια Διαχείρισης Κινδύνου Πλημμύρας, Περιφερειακά Σχέδια Προσαρμογής στην Κλιματική Αλλαγή (ΠεΣΠΚΑ), Περιφερειακά Σχέδια Διαχείρισης Αποβλήτων (ΠΕΣΔΑ), Χωροταξικός Σχεδιασμός Εθνικού και Περιφερειακού επιπέδου, Ειδικό Χωροταξικό για τις ΑΠΕ, κλπ).

Διαγραμματικά τα βασικά σημεία του Προγράμματος δίνονται στο ακόλουθο σχήμα:

ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ		Π/Υ	ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ		Π/Υ	ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΚΦΟΡΩΝ				ΔΕΙΚΤΕΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΟΣ					
Α/Α	ΤΙΤΛΟΣ	ΔΔ	ΚΩΔ	ΤΙΤΛΟΣ	ΔΔ	ΚΩΔ	ΤΙΤΛΟΣ	ΜΟΝ. ΜΕΤΡΗΣΗΣ	ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ (2029)	ΚΩΔ.	ΤΙΤΛΟΣ	ΜΟΝ. ΜΕΤΡΗΣΗΣ	ΤΙΜΗ ΒΑΣΗΣ	ΕΤΟΣ ΒΑΣΗΣ	ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ (2029)
1	Ενεργειακή απόδοση - Προώθηση ΑΠΕ - Ενεργειακές Υποδομές	1.213.715.921,57	RSO2.1 (ΕΣΙ)	Προώθηση της ενεργειακής απόδοσης και μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου	777.175.568,63	RCO01	Υποστηριζόμενες επιχειρήσεις (εκ των οποίων: πολύ μικρές, μικρές, μεσαίες, μεγάλες)	επιχειρήσεις	330,00	RCR26	Ετήσια κατανάλωση πρωτογενούς ενέργειας (εκ της οποίας: κατοικίες, δημόσια κτίρια, επιχειρήσεις, άλλα)	MWh/έτος	1.946.377,00	2021	1.235.019
						RCO18	Κατοικίες με βελτιωμένη ενεργειακή απόδοση	κατοικίες	49.712						
						RCO19	Δημόσια κτίρια με βελτιωμένη ενεργειακή απόδοση	τετραγωνικά μέτρα	58.128,00						
						RCO104	Αριθμός μονάδων συμπαγωγής υψηλής απόδοσης	μονάδες συμπαγωγής	4,00						
			RSO2.2 (ΕΣΙi)	Προαγωγή των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας σύμφωνα με την οδηγία (ΕΕ) 2018/2001, συμπεριλαμβανομένων των κριτηρίων αειφορίας που καθορίζονται σε αυτήν	58.827.285,10	RCO22	Πρόσθετη παραγωγική ικανότητα για ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές (εκ της οποίας: ηλεκτρική, θερμική)	MW	49,00	RCR31	Συνολική παραγωγή ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές (εκ της οποίας: ηλεκτρική, θερμική)	MWh/έτος	0,00	2021	73.500,00
			RSO2.3 (ΕΣΙii)	Ανάπτυξη έξυπνων συστημάτων ενέργειας, δικτύων και συστημάτων αποθήκευσης εκτός του Διευρωπαϊκού Δικτύου Ενέργειας (ΔΕΔ-Ε)	377.713.067,84	RCO23	Συστήματα ψηφιακής διαχείρισης για έξυπνα ενεργειακά συστήματα	στοιχεία του συστήματος	4,00	RCR33	Χρήστες συνδεδεμένοι σε έξυπνα ενεργειακά συστήματα	τελικόι χρήστες/έτος	0,00	2021	3,00
										RCR34	Ανάπτυξη έργων για έξυπνα ενεργειακά συστήματα	έργα	0,00	2021	1,00
2	Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή	424.841.751,71	RSO2.4 (ΕΣΙv)	Προαγωγή της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, της πρόληψης των κινδύνων από καταστροφές και της ανθεκτικότητας των οικοσυστημάτων	424.841.751,71	RCO26	Πράσινες υποδομές που κατασκευάστηκαν ή αναβαθμίστηκαν για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή	εκτάρια	1.001,00	RCR37	Πληθυσμός που ωφελείται από μέτρα προστασίας από φυσική καταστροφή που συνδέεται με την κλιματική αλλαγή (εκτός της πλημμύρας και των ανεξέλεγκτων πυρκαγιών)	άτομα	0,00	2021	300.000,00
						RCO27	Εθνικές και υποεθνικές στρατηγικές για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή	στρατηγικές	18,00						
						RCO28	Περιοχή που καλύπτεται από μέτρα προστασίας από ανεξέλεγκτες πυρκαγιές	εκτάρια	1.000,00	RCR36	Πληθυσμός που ωφελείται από μέτρα προστασίας από ανεξέλεγκτες πυρκαγιές	άτομα	0,00	2021	499.999,00
						RCO25	Αντιπλημμυρικά έργα σε ακτές, όχθες ποταμών και λιμνών που κατασκευάστηκαν ή ενισχύθηκαν πρόσφατα	χλμ	110,10	RCR35	Πληθυσμός που ωφελείται από αντιπλημμυρικά μέτρα	άτομα	0,00	2021	893.913,00

ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ		Π/Υ	ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ		Π/Υ	ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΚΦΡΑΣΗ				ΔΕΙΚΤΕΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΟΣ					
Α/Α	ΤΙΤΛΟΣ	ΔΔ	ΚΩΔ	ΤΙΤΛΟΣ	ΔΔ	ΚΩΔ	ΤΙΤΛΟΣ	ΜΟΝ. ΜΕΤΡΗΣΗΣ	ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ (2029)	ΚΩΔ.	ΤΙΤΛΟΣ	ΜΟΝ. ΜΕΤΡΗΣΗΣ	ΤΙΜΗ ΒΑΣΗΣ	ΕΤΟΣ ΒΑΣΗΣ	ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ (2029)
3	Αστική Αναζωογόνηση	403.609.145,71	RSO2.7 (ΕΣvii)	Ενίσχυση της προστασίας και της διατήρησης του φυσικού περιβάλλοντος, της βιοποικιλότητας και των πράσινων υποδομών, συμπεριλαμβανομένων και εκείνων σε αστικές περιοχές, και μείωση κάθε μορφής ρύπανσης	379.191.305,71	RCO36	Πράσινες υποδομές που υποστηρίζονται για σκοπούς διαφορετικούς από την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή	εκτάρια	19,00	RCR95	Πληθυσμός που έχει πρόσβαση σε νέες ή βελτιωμένες πράσινες υποδομές	άτομα	0,00	2020	4.000.000,00
						RCO38	Επιφάνεια αποκατεστημένου εδάφους για το οποίο δόθηκε στήριξη	εκτάρια	3,60	RCR52	Αποκατεστημένα εδάφη που χρησιμοποιούνται για χώρους πρασίνου, κοινωνικές κατοικίες, οικονομικές ή άλλες χρήσεις	εκτάρια	0,00	2020	2,70
						RCO39	Περιοχή που καλύπτεται από εγκατεστημένα συστήματα παρακολούθησης της ατμοσφαιρικής ρύπανσης	ζώνες ποιότητας του αέρα	1,00	RCR50	Πληθυσμός που επωφελείται από μέτρα για την ποιότητα του αέρα	άτομα	0,00	2020	9.500.000,00
			RSO2.8 (ΕΣviii)	Προώθηση μίας βιώσιμης, πολυτροπικής αστικής κινητικότητας, ως μέρος της μετάβασης σε μία οικονομία μηδενικών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα	24.417.840,00	RCO58	Ειδικές υποστηριζόμενες υποδομές για ποδηλασία	χλμ	18,00	RCR64	Ετήσιος αριθμός χρηστών των ειδικών υποδομών για ποδηλασία	χρήστες/έτος	0,00	2021	365.000,00
						RCO59	Υποδομές εναλλακτικών καυσίμων (σημεία ανεφοδιασμού / επαναφόρτισης)	σημεία ανεφοδιασμού/ επαναφόρτισης	36,00						
4	Ολοκληρωμένη Διαχείριση Αποβλήτων - Μετάβαση στη Κυκλική Οικονομία	795.534.202,00	RSO2.6 (ΕΣvi)	Προαγωγή της μετάβασης σε μια κυκλική και αποδοτική ως προς τους πόρους οικονομία	795.534.202,00	RCO34	Πρόσθετη ικανότητα για την ανακύκλωση των αποβλήτων	τόνοι/έτος	3.226.365,00	RCR47	Ανακυκλωμένα απόβλητα	τόνοι/έτος	1.180.373,00	2019	3.108.899,00
										RCR48	Απόβλητα που χρησιμοποιούνται ως πρώτες ύλες	τόνοι/έτος	846.226,00	2019	1.881.957,00
										RCR103	Απόβλητα που συλλέγονται χωριστά	τόνοι/έτος	139.244,00	2020	1.228.237,00
5	Διαχείριση Αστικών Λυμάτων και Υδάτινων Πόρων	640.948.589,41	RSO2.5 (ΕΣv)	Προαγωγή της πρόσβασης στο νερό και της βιώσιμης διαχείρισης του νερού	640.948.589,41	RCO30	Μήκος νέων ή αναβαθμισμένων σωλήνων για τα συστήματα διανομής των δημόσιων δικτύων ύδρευσης	χλμ	584,00	RCR41	Πληθυσμός συνδεδεμένος σε βελτιωμένο δημόσιο δίκτυο ύδρευσης	άτομα	0,00	2020	739.000,00
						RCO32	Νέα ή αναβαθμισμένη ικανότητα επεξεργασίας λυμάτων	ισοδύναμο πληθυσμού	518.000,00	RCR42	Πληθυσμός συνδεδεμένος σε τουλάχιστον δευτερεύον δημόσιο σύστημα επεξεργασίας λυμάτων	άτομα	0,00	2020	518.918,00
6	Προστασία της Βιοποικιλότητας	73.692.267,55	RSO2.7 (ΕΣvii)	Ενίσχυση της προστασίας και της διατήρησης του φυσικού περιβάλλοντος, της βιοποικιλότητας και των πράσινων υποδομών, συμπεριλαμβανομένων και εκείνων σε αστικές περιοχές, και μείωση κάθε μορφής ρύπανσης	73.692.267,55	RCO37	Επιφάνεια των τόπων Natura 2000 που καλύπτονται από μέτρα προστασίας και αποκατάστασης	εκτάρια	70.000,00	PSR540	Περιοχές Natura 2000 με εργαλεία διαχείρισης	Ποσοστό	2,00	2020	200,00

ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ		Π/Υ	ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ		Π/Υ	ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΚΦΡΑΣΗ				ΔΕΙΚΤΕΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΟΣ					
Α/Α	ΤΙΤΛΟΣ	ΔΔ	ΚΩΔ	ΤΙΤΛΟΣ	ΔΔ	ΚΩΔ	ΤΙΤΛΟΣ	ΜΟΝ. ΜΕΤΡΗΣΗΣ	ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ (2029)	ΚΩΔ.	ΤΙΤΛΟΣ	ΜΟΝ. ΜΕΤΡΗΣΗΣ	ΤΙΜΗ ΒΑΣΗΣ	ΕΤΟΣ ΒΑΣΗΣ	ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ (2029)
7	Τεχνική Βοήθεια	54.504.265,00			54.504.265,00	PSO691	Έλεγχοι και επιθεωρήσεις	Σχέδια (Αριθμός)	30,00						
						PSO693	Συμβάσεις παροχής υπηρεσιών και προμηθειών	Συμβάσεις (Αριθμός)	5,00						
						PSO694	Δομές που υποστηρίζονται	Δομές (Αριθμός)	7,00						
						PSO696	Ενέργειες επικοινωνίας και Προβολής	Ενέργειες (Αριθμός)	10,00						
						PSO691	Έλεγχοι και επιθεωρήσεις	Σχέδια (Αριθμός)	70,00						
						PSO693	Συμβάσεις παροχής υπηρεσιών και προμηθειών	Συμβάσεις (Αριθμός)	31,00						
						PSO694	Δομές που υποστηρίζονται	Δομές (Αριθμός)	5,00						
						PSO696	Ενέργειες επικοινωνίας και Προβολής	Ενέργειες (Αριθμός)	8,00						
						PSO697	Επικοινωνιακά σχέδια δράσης	Σχέδια (Αριθμός)	2,00						

Παρακάτω περιγράφονται αναλυτικά τα σχετικά είδη δράσεων που περιλαμβάνονται στο σχέδιο του Προγράμματος, ανά Ειδικό Στόχο και Άξονα Προτεραιότητας:

Άξονας Προτεραιότητας	ΑΠ 1: Ενεργειακή απόδοση - Προώθηση ΑΠΕ - Ενεργειακές Υποδομές
Ειδικός Στόχος	ΕΣi: Προώθηση της ενεργειακής απόδοσης και τη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου
Προϋπολογισμός	777.175.568,63 € € (Δημόσια Δαπάνη)
Ταμεία	ΕΤΠΑ
Σχετικά Είδη Δράσεων	<ul style="list-style-type: none"> • Δράσεις ενεργειακής απόδοσης στις επιχειρήσεις και υποστηρικτικά μέτρα μέσω παροχής κινήτρων σε ΜΜΕ και μεγάλες επιχειρήσεις για βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης κτιρίων, υποδομών και διεργασιών, • Δράσεις ενεργειακής απόδοσης με ανακαίνιση του υφιστάμενου οικιστικού αποθέματος, όπως η ενεργειακή αναβάθμιση ιδιωτικών κτιρίων (Πρόγραμμα ΕΞΟΙΚΟΝΟΜΩ) ή και εγκαταστάσεων οργανωμένων υποδοχέων και βελτίωσης της ενεργειακής τους απόδοσης, • Ενεργειακή αναβάθμιση δημοσίων κτιρίων ιδιαίτερης αρχιτεκτονικής, ιστορικής ή πολιτιστικής αξίας • Ολοκλήρωση ενεργειακών αναβαθμίσεων σε νοσοκομεία (από έργα του ΕΠ ΥΜΕΠΕΡΑΑ 2014-2020) • Δράσεις ηλεκτρικής διασύνδεσης πλοίων που ελλιμενίζονται σε μεγάλα λιμάνια • Συμπαράγωγή υψηλής απόδοσης με την κατασκευή ή εκσυγχρονισμό δικτύων και υποδομών τηλεθέρμανσης και τηλεψύξης για βελτίωση της ενεργειακής αποδοτικότητας, • Παρεμβάσεις Ενεργειακής αποδοτικότητας σε κατοικίες και Επιχειρήσεις στα νησιά που υπάγονται στο Στρατηγικό Πλαίσιο Πρωτοβουλίας «GReco Islands»
Ειδικός Στόχος	ΕΣii: Προώθηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας σύμφωνα με την οδηγία (ΕΕ) 2018/2001, συμπεριλαμβανομένων των κριτηρίων αειφορίας που καθορίζονται σε αυτήν
Προϋπολογισμός	58.827.285,10 € (Δημόσια Δαπάνη)
Ταμεία	ΕΤΠΑ
Σχετικά Είδη Δράσεων	<ul style="list-style-type: none"> • Παραγωγή και χρήση ηλεκτρικής ενέργειας από Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (ΑΠΕ) σε απομακρυσμένες, μη διασυνδεδεμένες περιοχές (π.χ. νησιά) για την επίτευξη ενεργειακής αυτονομίας, • Πιλοτική δράση στον τομέα του ανανεώσιμου υδρογόνου • Δράσεις υπεράκτιων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και δράσεις αξιοποίησης της γεωθερμικής ενέργειας. • Ανάπτυξη έργων ΑΠΕ από Ενεργειακές Κοινότητες και η υλοποίηση δράσεων ΑΠΕ στο πλαίσιο της πρωτοβουλίας GReco Islands. • Παροχή κινήτρων σε ΜΜΕ για σχεδιασμό, ανάπτυξη και χρήση συστημάτων παραγωγής ηλεκτρικής, θερμικής και ψυκτικής ενέργειας από ΑΠΕ.

Ειδικός Στόχος	ΕΣiii: Ανάπτυξη έξυπνων συστημάτων ενέργειας, δικτύων και συστημάτων αποθήκευσης εκτός του Διευρωπαϊκού Δικτύου Ενέργειας (ΔΕΔ-Ε)
Προϋπολογισμός	377.713.067,84 € (Δημόσια Δαπάνη)
Ταμείο	ΕΤΠΑ (87,8%) & Ταμείο Συνοχής (12,2%)
Σχετικά Είδη Δράσεων	<ul style="list-style-type: none"> • Παρεμβάσεις έξυπνων ενεργειακών συστημάτων με την υποστήριξη δράσεων για έξυπνα δίκτυα μεταφοράς και διανομής ενέργειας σε τοπικό επίπεδο (διασύνδεση νησιών - υπογειοποίηση, κ.α.) Κίνητρα σε ΜμΕ για σχεδιασμό, ανάπτυξη και προσαρμογή έξυπνων ενεργειακών συστημάτων, δικτύων και εξοπλισμού αποθήκευσης • Δράσεις υπογειοποίησης εναερίων δικτύων Μέσης και Χαμηλής Τάσης • Δράσεις ψηφιοποίησης των ενεργειακών συστημάτων, με κίνητρα για τη συμμετοχή τελικών καταναλωτών, • Δράσεις για την εφαρμογή καινοτόμων μεθόδων που αφορούν νέα, εξελιγμένα συστήματα αποθήκευσης ενέργειας, νέα υλικά και τεχνολογίες

Άξονας Προτεραιότητας	ΑΠ 2: Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή
Ειδικός Στόχος	ΕΣiv: Προαγωγή της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, της πρόληψης των κινδύνων από καταστροφές και της ανθεκτικότητας των οικοσυστημάτων
Προϋπολογισμός	424.841.751,71 (Δημόσια Δαπάνη)
Ταμεία	ΕΤΠΑ (34,5%) & Ταμείο Συνοχής (65,5%)
Σχετικά Είδη Δράσεων	<ul style="list-style-type: none"> • Δράσεις ανάπτυξης Θεσμικών Εργαλείων για την Κλιματική Αλλαγή (Στρατηγικές, Σχέδια Δράσης, Παρατηρητήριο ΚΑ κ.λ.π) • Δράσεις προστασίας ακτών, αντιδιαβρωτικών έργων & έργα προστασίας από τις κατολισθήσεις • Δράσεις ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης του πληθυσμού για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, την πρόληψη και διαχείριση κινδύνων που συνδέονται με το κλίμα • Μεγάλα Αντιπλημμυρικά Έργα - (ολοκλήρωση τμηματοποιημένων έργων) • Δράσεις πρόληψης και αντιμετώπισης των φαινομένων ερημοποίησης και διάβρωσης των εδαφών • Προώθηση της ανάπτυξης πράσινων υποδομών και συνδυασμένων δικτύων από φυσικές και ημιφυσικές περιοχές και πράσινους χώρους. • Εκπόνηση αντιπυρικών σχεδίων για 103 χαρακτηρισμένες περιοχές της Χώρας και των αντίστοιχων Διαχειριστικών Σχεδίων Δασών καθώς και υλοποίηση δράσεων καθαρισμού δασών • Διερεύνηση της δυνατότητας συμβολής με πόρους και στοχευμένες δράσεις, στο Στρατηγικό Σχέδιο/ΟΧΕ «Ανασυγκρότηση της Βόρειας Εύβοιας» που σχεδιάζεται για την πληγείσα χωρική ενότητα λόγω των πρόσφατων καταστροφικών πυρκαγιών στη Βόρεια Εύβοια

Άξονας Προτεραιότητας	ΑΠ 3: Αστική Αναζωογόνηση
Ειδικός Στόχος	ΕΣvii: Ενίσχυση της προστασίας και της διατήρησης του φυσικού περιβάλλοντος, της βιοποικιλότητας και των πράσινων υποδομών, συμπεριλαμβανομένων και εκείνων σε αστικές περιοχές, και μείωση κάθε μορφής ρύπανσης
Προϋπολογισμός	403.609.145,71 € (Δημόσια Δαπάνη)
Ταμείο	ΕΤΠΑ (41,3%) & Ταμείο Συνοχής (58.7%)
Σχετικά Είδη Δράσεων	<ul style="list-style-type: none"> • Εξυγίανση, απορρύπανση και αποκατάσταση μολυσμένων αστικών και περιαστικών • Δράσεις βελτίωσης της Ποιότητας της Ατμόσφαιρας • Δράσεις για τον έλεγχο του θορύβου σε αστικές περιοχές και λιμένες • Ενίσχυση των πράσινων και μπλε υποδομών (GBI) σε αστικές περιοχές • Προγράμματα ανακαίνισης και λειτουργικής επανένταξης κτιρίων μεγάλης αρχιτεκτονικής αξίας με υψηλό ανθρακικό αποτύπωμα (πρόγραμμα ΔΙΑΤΗΡΩ) • Ενίσχυση προσβασιμότητας σε κτιριακές υποδομές και στον περιβάλλοντα αστικό χώρο • Ολοκληρωμένη παρέμβαση για την ανάπλαση του Φαληρικού όρμου ως έργο πιλοτικό και καινοτόμο
Ειδικός Στόχος	ΕΣviii: Προώθηση μίας βιώσιμης, πολυτροπικής αστικής κινητικότητας, ως μέρος της μετάβασης σε μία οικονομία μηδενικών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα
Προϋπολογισμός	24.417.840,00 € (Δημόσια Δαπάνη)
Ταμείο	ΕΤΠΑ
Σχετικά Είδη Δράσεων	<ul style="list-style-type: none"> • Ενίσχυση της χρήσης ηλεκτρικών κοινόχρηστων ποδηλάτων πόλης και ψηφιακών εφαρμογών υποστήριξης των χρηστών καθώς και πιλοτικές δράσεις μικροκινητικότητας • Δράσεις για τη δημιουργία ποδηλατοδρόμων και δικτύου ποδηλατοδρόμων και ενίσχυσης υποδομών εναλλακτικών καυσίμων (σημεία ανεφοδιασμού/επαναφόρτισης) • Αντίστοιχες δράσεις στο πλαίσιο του Στρατηγικού Πλαισίου Πρωτοβουλίας «GReco Islands»

Άξονας Προτεραιότητας	ΑΠ 4: Ολοκληρωμένη Διαχείριση Αποβλήτων - Μετάβαση στη Κυκλική Οικονομία
Ειδικός Στόχος	ΕΣνί: Προαγωγή της μετάβασης σε μια κυκλική και αποδοτική ως προς τους πόρους οικονομία
Προϋπολογισμός	795.534.202,00 € (Δημόσια Δαπάνη)
Ταμείο	Ταμείο Συνοχής
Σχετικά Είδη Δράσεων	<ul style="list-style-type: none"> • Δράσεις χωριστής συλλογής διακριτών ρευμάτων αποβλήτων με σκοπό την προώθηση προς προετοιμασία για επαναχρησιμοποίηση και ανακύκλωση • Δράσεις επαναχρησιμοποίησης υλικών (ΚΔΕΥ) • Μονάδες Κομποστοποίησης (ΜΕΒΑ) • Δράσεις διαχείρισης πράσινων αποβλήτων και ειδικών ρευμάτων (ογκώδη, ΒΛΕ, υφάσματα κλπ), • Προσαρμογή των Μονάδων Μηχανικής και Βιολογικής Επεξεργασίας (ΜΕΑ-ΜΕΒΑ) που έχουν ολοκληρωθεί ή είναι σε εξέλιξη από την προηγούμενη ΠΠ 2014-2020 (τμηματοποιημένα έργα από την ΠΠ 2014-2020) σε σύγχρονες Μονάδες ανάκτησης και ανακύκλωσης (RRF), που πληρούν τις Κοινοτικές Οδηγίες 850 & 851/2018/ΕΕ περί Κυκλικής Οικονομίας και του νέου ΕΣΔΑ με ή χωρίς παραγωγή Ενέργειας από SRF και αύξηση δυναμικότητας επεξεργασίας προδιαλεγμένου οργανικού. Με όμοιο τρόπο θα υλοποιηθούν και οι νέες μονάδες. • Δράσεις αναβάθμισης ΚΔΑΥ • Ανάπτυξη και η εφαρμογή στρατηγικών και προώθηση δράσεων μετάβασης στην κυκλική οικονομία σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο • Δημιουργία υποδομών περιβαλλοντικής διαχείρισης & Πρόληψη δημιουργίας αποβλήτων βάσει των προβλέψεων του Εθνικού Προγράμματος Πρόληψης Παραγωγής Αποβλήτων • Προωθούνται επίσης οι επενδύσεις που αφορούν τον παροπλισμό, τη μετατροπή ή την ασφάλεια των υφιστάμενων χώρων υγειονομικής ταφής υπό την προϋπόθεση ότι οι εν λόγω επενδύσεις δεν αυξάνουν την δυναμικότητά τους • Εξοπλισμός αποκατάστασης ρυπασμένων υδάτων • Δράσεις αντιμετώπισης περιστατικών θαλάσσιας ρύπανσης και μονάδες διαχείρισης επικίνδυνων αποβλήτων στους λιμένες • Εφαρμογή ολοκληρωμένου Προγράμματος ανακύκλωσης της Περιφέρειας Αττικής. • Προωθείται η ανάπτυξη συνεργιών στον χώρο των προϊόντων και υπηρεσιών δομικών κατασκευών και πολεοδομικών εφαρμογών δυναμικά συμπληρωματικές με τις δράσεις αειφόρου δόμησης • Δράσεις Κυκλικής Οικονομίας (δράσεις χωριστής συλλογής και μεταφοράς στην πηγή βιοαποβλήτων και λοιπών ανακυκλώσιμων υλικών, δράσεις κυκλικής επιχειρηματικότητας, κ.λ.π.) στα νησιά που υπάγονται στο Στρατηγικό Πλαίσιο Πρωτοβουλίας «GReco Islands

Άξονας Προτεραιότητας	ΑΠ 5: Διαχείριση Αστικών Λυμάτων και Υδάτινων Πόρων
Ειδικός Στόχος	ΕΣ 2ν: Προαγωγή της πρόσβασης στο νερό και της βιώσιμης διαχείρισης του νερού
Προϋπολογισμός	640.948.589,41 € (Δημόσια Δαπάνη)
Ταμείο	Ταμείο Συνοχής
Σχετικά Είδη Δράσεων	<ul style="list-style-type: none"> • Δράσεις ολοκλήρωσης έργων αστικών λυμάτων οικισμών Γ' προτεραιότητας (τμηματοποιημένα έργα), συμπεριλαμβανομένων των αστικών λυμάτων των Β (phased) και μέρος των Γ οικισμών της Αττικής (συμφωνία - διακριτοποίηση με το ΠΕΠ Αττικής) • Σημαντικά έργα ύδρευσης που έχουν ήδη ενεργοποιηθεί/τμηματοποιημένα έργα ύδρευσης • Έργα αφαλατώσεων σε συμπλέγματα μικρών απομακρυσμένων νησιών με χρήση ΑΠΕ • Δίκτυο παρακολούθησης επιφανειακών και υπογείων υδάτων • Πιλοτικές δράσεις ολιστικής διαχείρισης του δικτύου ύδρευσης και αποχέτευσης σε τέσσερις (4) τοποθεσίες (Υγροβιότοπος Έβρου - Αλεξανδρούπολη, Ρυπασμένος Κορινθιακός κόλπος, Κασσάνδρα Χαλκιδικής, Ρέθυμνο). • Παρεμβάσεις διαχείρισης Υδάτινων Πόρων στο πλαίσιο της πρωτοβουλίας των « Greco Islands • Αναθεώρηση σχεδίων διαχείρισης λεκανών απορροής ποταμών και δράσεις θαλάσσιας στρατηγικής & ολοκλήρωση θαλάσσιων χωροταξικών πλαισίων • Δράσεις εξοικονόμησης ύδατος σε κτιριακές Υποδομές • Δράσεις προστασίας, ανάδειξης και διευθέτησης βασικών υδροκριτών • Παρεμβάσεις σε ευαίσθητες περιοχές με κακή ανταλλαγή νερού • Μέτρα για την αντιμετώπιση της στέρησης νερού λόγω υπερβολικών και παράνομων γεωτρήσεων και άντλησης νερού (πχ έργα Ασωπού και Ανάβαλου) • Δράσεις για την συστηματική απορρύπανση των υδάτων συμπληρωματικές με το Πρόγραμμα INTERREG και το «HORIZON EUROPE»

Άξονας Προτεραιότητας	ΑΠ 6: Προστασία της Βιοποικιλότητας
Ειδικός Στόχος	ΕΣνii: Ενίσχυση της προστασίας και της διατήρησης του φυσικού περιβάλλοντος, της βιοποικιλότητας και των πράσινων υποδομών, μεταξύ άλλων σε αστικές περιοχές, και τη μείωση κάθε μορφής ρύπανσης
Προϋπολογισμός	73.692.267,55 € (Δημόσια Δαπάνη)
Ταμείο	ΕΤΠΑ
Σχετικά Είδη Δράσεων	<ul style="list-style-type: none"> • Καθορισμός στόχων διατήρησης για τις υπολειπόμενες περιοχές κοινοτικού ενδιαφέροντος προκειμένου να συμμορφωθεί η χώρα με την Οδηγία για τους Οικοτόπους 92/43/ΕΕΚ • Εγκαθίδρυση και εφαρμογή ενός εθνικού συστήματος μόνιμης παρακολούθησης ειδών/Οικοτόπων για τη βελτίωση της γνώσης σε εθνικό και τοπικό επίπεδο για την κατάσταση διατήρησης ειδών και τύπων Οικοτόπων • Ολοκλήρωση των Σχεδίων δράσης, ειδών και Οικοτόπων και των Σχεδίων Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών, για τη βελτίωση της κατάστασης διατήρησης ειδών και τύπων Οικοτόπων κοινοτικού ενδιαφέροντος, συμπεριλαμβανομένων και των πτηνών • Υποστήριξη του νέου μοντέλου διοίκησης και διαχείρισης των περιοχών Natura • Αντιμετώπιση των προβλημάτων που δημιουργούνται από τις αλληλεπιδράσεις και τις συγκρούσεις μεταξύ της άγριας ζωής και των ανθρώπινων δραστηριοτήτων, με έμφαση στην καταγραφή και αντιμετώπιση κινδύνων σε θαλάσσιες περιοχές του δικτύου Natura 2000 • Μετριασμός των συνεπειών και πρόληψη των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής σε προστατευόμενα είδη, οικοτόπους και περιοχές. • Δημιουργία πράσινων υποδομών για τη μείωση του κατακερματισμού των οικοσυστημάτων εντός και εκτός του δικτύου Natura 2000 • Αντιμετώπιση των επιπτώσεων των χωροκατακτητικών ξενικών ειδών (Invasive Alien Species-IAS) με έμφαση στο θαλάσσιο περιβάλλον και σε είδη/τύπους οικοτόπων κοινοτικού ενδιαφέροντος • Μετριασμός των επιπτώσεων των μεγάλων υποδομών (π.χ. αιολικών πάρκων, έρευνα για εξόρυξη υδρογονανθράκων κ.λπ.) σε περιοχές Natura 2000 και σε είδη/τύπους οικοτόπων κοινοτικού ενδιαφέροντος • Εφαρμογή στοχευμένης ενημέρωσης με σκοπό την κατανόηση των ωφελειών που προκύπτουν από την προστασία και τη διατήρηση των περιοχών του δικτύου Natura 2000, καθώς και ενίσχυση • Ολοκλήρωση της Χαρτογράφησης Θαλάσσιων οικοτόπων καθώς και στην ολοκλήρωση των σχεδίων δράσης ειδών και οικοτόπων (LIFE-IP 4 NATURA) • Πρόληψη και αποκατάσταση ζημιών σε δάση εξαιτίας δασικών πυρκαγιών, φυσικών καταστροφών και καταστροφικών συμβάντων (αναδασώσεις) στις περιοχές Natura 2000 • Παρεμβάσεις προστασίας και αποκατάστασης της ελεύθερης ροής σημαντικών ποταμών της Χώρας με ανάδειξη του τοπίου και ενίσχυση της βιοποικιλότητας στην ευρύτερη λεκάνη απορροής τους

Β) Η ΣΜΠΕ του Προγράμματος «Περιβάλλον και Κλιματική Αλλαγή» 2021-2027

Αντικείμενο της ΣΜΠΕ είναι η εκτίμηση των επιπτώσεων στο περιβάλλον, που μπορεί να επιφέρει η εφαρμογή του Προγράμματος και δίνονται οι κατευθύνσεις ελαχιστοποίησης των επιπτώσεων με κατάλληλα μέτρα και πρακτικές.

ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΑ ΣΕΝΑΡΙΑ που εξετάστηκαν:

Πέραν του μηδενικού σεναρίου και του προτεινόμενου σεναρίου του Προγράμματος, προσδιορίζονται δύο επιπλέον ρεαλιστικά εναλλακτικά σενάρια.

Συνολικά τα προς εξέταση σενάρια είναι:

- **Μηδενική λύση:** Μη υλοποίηση, ούτε του Τομεακού Προγράμματος, ούτε του ΕΣΠΑ 2021-2027
- **Σενάριο I** - Προτεινόμενο Σενάριο: Πρόγραμμα «Περιβάλλον και Κλιματική Αλλαγή» για την περίοδο 2021-2027, όπως περιγράφεται στους παραπάνω πίνακες με ικανοποίηση του συνόλου των Ειδικών Στόχων αυτού
- **Σενάριο II** – 1ο εναλλακτικό σενάριο: Ενίσχυση του προϋπολογισμού των ΕΣii και ΕΣiii στο πλαίσιο του Άξονα Προτεραιότητας 1 (Ενεργειακή απόδοση - Προώθηση ΑΠΕ - Ενεργειακές Υποδομές), έναντι των ΕΣvii και ΕΣviii, στο πλαίσιο του Άξονα Προτεραιότητας 3 (Αστική Αναζωογόνηση), ο οποίος καταργείται.
Η συγκεκριμένη επιλογή, θα δώσει τη δυνατότητα διεύρυνσης του φάσματος των δράσεων προώθησης των ΑΠΕ και έξυπνων συστημάτων ενέργειας, δικτύων και συστημάτων αποθήκευσης, αυξάνοντας το μερίδιο συμμετοχής των ΑΠΕ στην ακαθάριστη τελική κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας και κατ' επέκταση τη συμβολή του Προγράμματος στους ενεργειακούς στόχους της Χώρας και της ΕΕ στην κατεύθυνση μιας οικονομίας και μιας κοινωνίας κλιματικά ουδέτερης.
Ενώ η κατάργηση του Άξονα Προτεραιότητας 3, ο οποίος συνδέεται με τις πράσινες υποδομές στο αστικό περιβάλλον, τη μείωση της ρύπανσης και τις παρεμβάσεις βιώσιμης αστικής κινητικότητας, αιτιολογείται με τη λογική ότι δίδεται δυνατότητα οι δράσεις αυτές να χρηματοδοτηθούν στο πλαίσιο των Περιφερειακών Προγραμμάτων, μέσω αντίστοιχων Στρατηγικών ΒΑΑ, είτε στο πλαίσιο του Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, είτε άλλων εθνικών ή ενωσιακών Πρωτοβουλιών και Προγραμμάτων.
- **Σενάριο III** – 2ο εναλλακτικό σενάριο: Ενίσχυση του προϋπολογισμού των ΕΣiv και ΕΣvii, στο πλαίσιο των Αξόνων Προτεραιότητας 2 (Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή) και 6 (Προστασία της Βιοποικιλότητας) αντίστοιχα, έναντι του ΕΣi, στο πλαίσιο του Άξονα Προτεραιότητας 1 (Ενεργειακή απόδοση - Προώθηση ΑΠΕ - Ενεργειακές Υποδομές).

Κύρια στόχευση της συγκεκριμένης επιλογής οι δράσεις και τα έργα πρόληψης και αντιμετώπισης φυσικών καταστροφών (διάβρωση, πλημμύρες, πυρκαγιές), καθώς επίσης και τα έργα αποκατάστασης ζημιών σε δάση εξαιτίας δασικών πυρκαγιών, φυσικών καταστροφών και καταστροφικών συμβάντων, λόγω των συχνότερων και εντεινόμενων ακραίων καιρικών φαινομένων των τελευταίων ετών που σχετίζονται με την κλιματική αλλαγή.

Παράλληλα, μειώνεται ο προϋπολογισμός που αναφέρεται στην προώθηση της ενεργειακής απόδοσης και τη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου. Αυτή η επιλογή αιτιολογείται κυρίως από το γεγονός ότι στον συγκεκριμένο ΑΠ αντίστοιχες δράσεις ενεργειακής αναβάθμισης ιδιωτικών και δημοσίων κτιρίων που περιλαμβάνονται στον ΕΣi, έχουν περιγραφεί και στο Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας με αντίστοιχα υψηλούς προϋπολογισμούς.

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΣΕΝΑΡΙΩΝ

Κατά την αξιολόγηση των Σεναρίων προέκυψαν τα εξής:

- Η μη επιλογή του εναλλακτικού **Σεναρίου II** (1ο εναλλακτικό) στηρίχθηκε στο γεγονός ότι η αστική αναζωογόνηση θεωρείται ένα από τα πιο αποτελεσματικά εργαλεία πολιτικών αστικού σχεδιασμού για τη βελτίωση του αστικού περιβάλλοντος. Η μη υλοποίηση του ΑΠ3 θα έχει ως συνέπεια τη μη συμβολή

στην επίτευξη των στόχων περί μείωσης των συνολικών εθνικών εκπομπών των κυριότερων ρυπαντών κυρίως λόγω της καθαρότερης παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας και της χρήσης οχημάτων νεότερης τεχνολογίας, της υλοποίησης βιώσιμων μεταφορών, της ενίσχυσης «ενεργούς κινητικότητας» και στροφής προς την πράσινη ενέργεια. Ακυρώνονται έτσι οφέλη για την Ατμόσφαιρα, Κλίμα - Κλιματική Αλλαγή, Τοπίο, Πληθυσμός – Κοινωνικο-οικονομικό Περιβάλλον, Ανθρώπινη Υγεία (Ακουστικό περιβάλλον – Θόρυβος), Χρήσεις γης – Περιουσιακά στοιχεία.

- Η μη επιλογή του εναλλακτικού **Σεναρίου III** (2ο εναλλακτικό) στηρίχθηκε στο σκεπτικό ότι παρόλο που επιλέγεται η ενίσχυση των ΑΠ 2 και ΑΠ 6 προς όφελος του φυσικού περιβάλλοντος, της βιοποικιλότητας, της προσαρμοστικότητας στην κλιματική αλλαγή, της προστασίας των υδατικών πόρων, των δασικών εκτάσεων, των βιοτόπων, των χαρακτηριστικών του εδάφους (διάβρωση, ερημοποίηση) και του τοπίου, η μη επιλογή των δράσεων του ΕΣί του ΑΠ1, υπονομεύει σημαντικά τη δυνατότητα για βελτίωση των ενεργειακών απαιτήσεων στον τομέα των κτιρίων και της ενεργειακής αποδοτικότητας, για μείωση της καταναλισκόμενης ενέργειας, όσο και για αύξηση της χρήσης ενέργειας από ΑΠΕ με σκοπό τη μείωση των εκπομπών αέριων ρύπων και αερίων του θερμοκηπίου.
- Συμπερασματικά ο λόγος που επιλέγεται η προτεινόμενη λύση – **Σενάριο I** είναι ότι η υιοθετούμενη στρατηγική (Σενάριο I) προβλέπει μια περισσότερο ισόρροπη κατανομή των χρηματοδοτικών πόρων του Προγράμματος μεταξύ των Αξόνων Προτεραιότητας και των Ειδικών Στόχων, σε σχέση με τα λοιπά εξεταζόμενα εναλλακτικά σενάρια, η υλοποίηση της οποίας κρίνεται ως ιδιαίτερα θετική και ευνοϊκή για την βιώσιμη ανάπτυξη, προστασία και διαχείριση των περιβαλλοντικών πόρων της χώρας.

Εκτίμηση και Αξιολογήση των Επιπτώσεων του ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ στο Περιβάλλον

Η προσέγγιση που ακολουθεί η ΣΜΠΕ για την εκτίμηση των επιπτώσεων του Προγράμματος αναφέρεται σε ποιοτικής φύσης αλλά λεπτομερούς ανάλυσης μέθοδο.

Η μεθοδολογία περιλαμβάνει τα εξής βήματα:

- 1ο βήμα: καθορισμός των 11 περιβαλλοντικών παραμέτρων (που επηρεάζονται) με βάση την Οδηγία 2001/42: (*Βιοποικιλότητα - Χλωρίδα – Πανίδα, *Ατμόσφαιρα, *Κλίμα & Κλιματική αλλαγή, *Ακουστικό περιβάλλον – Θόρυβος, *Υδάτινοι Πόροι, *Εδαφος, *Τοπίο, *Πληθυσμός / Κοινωνικο-οικονομικό περιβάλλον , *Ανθρώπινη Υγεία, *Χρήσεις γης – Περιουσιακά στοιχεία, *Πολιτιστική Κληρονομιά).
- 2ο βήμα: προσδιορισμός των περιβαλλοντικών στόχων (που θέτει το Πρόγραμμα):
 - ΑΠ1 - Ενεργειακή απόδοση - Προώθηση ΑΠΕ - Ενεργειακές Υποδομές
 - ΑΠ2 - Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή
 - ΑΠ3 - Αστική Αναζωογόνηση
 - ΑΠ4 - Ολοκληρωμένη Διαχείριση Αποβλήτων – Μετάβαση στη Κυκλική Οικονομία
 - ΑΠ5 - Διαχείριση Αστικών Λυμάτων και Υδάτινων Πόρων
 - ΑΠ6 - Προστασία της Βιοποικιλότητας

- 3ο βήμα: εκτίμηση και αξιολόγηση των δυνητικών επιπτώσεων που προκύπτουν από τους περιβαλλοντικούς στόχους του Προγράμματος μέσω συγκεκριμένων καθοδηγητικών ερωτήσεων, που βοηθούν στην ανάδειξη των περιβαλλοντικών επιπτώσεων σε κάθε περιβαλλοντική παράμετρο.

- 4ο βήμα: αποτίμηση (εντοπισμός και καταγραφή) των σημαντικών επιπτώσεων από συγκεκριμένες δράσεις ή ομάδες δράσεων του Προγράμματος στους σχετικούς περιβαλλοντικούς στόχους και προτείνονται μέτρα αντιμετώπισης των επιπτώσεων.

Από την εφαρμογή της μεθοδολογίας σε κάθε Άξονα προτεραιότητας του Προγράμματος (πχ. ΑΠ1: Ενεργειακή Απόδοση - Προώθηση ΑΠΕ - Ενεργειακές Υποδομές) για κάθε περιβαλλοντική παράμετρο που επηρεάζεται (Βιοποικιλότητα, Ατμόσφαιρα, Κλίμα κλπ), προέκυψε σε γενικές γραμμές ότι θα έχουμε πολύ θετικές, θετικές και ουδέτερες επιπτώσεις και σε πολύ λίγες περιπτώσεις ασθενείς αρνητικές επιπτώσεις.

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΛΗΨΗ, ΤΟΝ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΩΝ ΔΥΣΜΕΝΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ

Γενικά αναφέρεται ότι, σε ότι αφορά τυχόν έργα και δραστηριότητες που θα προκύψουν με την υλοποίηση του Προγράμματος, οι επιδράσεις τους θα πρέπει να εξεταστούν κατά τη φάση της περιβαλλοντικής τους αδειοδότησης, με τη Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων που θα εκπονηθεί για το καθένα.

Ενδεικτικά αναφέρουμε εδώ τις προτάσεις αντιμετώπισης για τις περιβαλλοντικές παραμέτρους βιοποικιλότητα, Κλίμα, Υδάτινους Πόρους, Τοπίο:

Βιοποικιλότητα – Χλωρίδα – Πανίδα

Θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι γενικές αρχές για την προστασία και ανάδειξη ειδών χλωρίδας και πανίδας, καθώς και σημαντικών περιοχών για αυτά. Παράλληλα θα πρέπει να τηρούνται δεσμεύσεις και αποφάσεις της νομοθεσίας που σχετίζονται με αυτά. Σε ότι αφορά τις προστατευόμενες περιοχές, θα πρέπει να τηρούνται οι θεσμοθετημένες δεσμεύσεις και να ικανοποιούνται οι στόχοι προστασίας. Παράλληλα θα πρέπει να εξετάζονται δραστηριότητες και χρήσεις που καλύπτουν τους στόχους αυτούς, ενώ δίνουν προοπτική ανάπτυξης στις περιοχές αυτές. Ο σχεδιασμός να είναι σε πλήρη συμβατότητα με το Ν. 3937/2011 «περί βιοποικιλότητας» και τα σχετικά Προεδρικά Διατάγματα και τις Αποφάσεις που αφορούν τις προστατευόμενες περιοχές. Να υλοποιούνται λεπτομερείς οικολογικές αξιολογήσεις όπου απαιτείται σύμφωνα με τους Ν. 3937/2011 και Ν. 4014/2011. Θα πρέπει να αποφευχθεί κατά το δυνατόν η ανάπτυξη υποδομών εντός σημαντικών βιοτόπων και προστατευόμενων περιοχών. Στην περίπτωση που θα υπάρξει ανάπτυξη έργων εντός προστατευόμενων περιοχών να γίνεται λεπτομερής μνεία των επιπτώσεων τους στις επιμέρους ΜΠΕ. Στις μελέτες αυτές θα πρέπει να προσδιορίζονται τα είδη τοπικής, εθνικής ή διεθνούς σημασίας που μπορεί να κινδυνεύσουν τόσο από την υλοποίηση του προτεινόμενου έργου, όσο και από την αθροιστική επίδραση των ανάλογων υποδομών της εκάστοτε περιοχής. Επιπρόσθετα, θα πρέπει να εφαρμόζονται τα κατάλληλα μέτρα αποκατάστασης σε περίπτωση που τα έργα διέρχονται από θέσεις οικολογικού ενδιαφέροντος (για παράδειγμα, στην περίπτωση διέλευσης από περιοχή με δασική ή φυσική βλάστηση να εφαρμόζονται ολοκληρωμένα προγράμματα φυτοτεχνικών παρεμβάσεων στις νέες ή αναβαθμισμένες υποδομές).

Κλίμα - Κλιματική Αλλαγή

Αξιοποίηση των παρεμβάσεων του Προγράμματος που συντελούν στην εξοικονόμηση ενέργειας, στη βελτίωση της ενεργειακής αποδοτικότητας, στη προώθηση των φιλικών προς το περιβάλλον μέσων μεταφοράς, κλπ. Κατά τη φάση

σχεδιασμού και χωροθέτησης των νέων ή προς αναβάθμιση υποδομών θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι βέλτιστες διαθέσιμες πρακτικές για τον περιορισμό της ατμοσφαιρικής ρύπανσης. Επίσης, ο σχεδιασμός κάθε έργου χωριστά θα πρέπει να ενσωματώνει και τα απαραίτητα μέτρα για την αντιμετώπιση της ευπάθειας του έργου σε φαινόμενα που σχετίζονται με την κλιματική αλλαγή. Ανάλογα, κατά τη λειτουργία κάθε έργου θα πρέπει να εφαρμόζονται όλα εκείνα τα μέτρα που θα ελαχιστοποιούν τη συνεισφορά του έργου σε εκπομπές που συνδράμουν στην εκδήλωση του φαινομένου του θερμοκηπίου. Επιπλέον, προτείνεται σε θέσεις παραπλευρώς των προτεινόμενων κατασκευαστικών εργασιών (και ιδιαίτερα πλησίον δημοφιλών ανθρωπογενών χρήσεων, οικιών κλπ.) να εγκατασταθεί σύστημα παρακολούθησης των συγκεντρώσεων αέριων ρύπων έτσι ώστε να εντοπίζονται και να αντιμετωπίζονται κατάλληλα δυνητικές υπερβάσεις των ορίων τους.

Υδάτινοι Πόροι

Να λαμβάνονται υπόψη κατά το σχεδιασμό των έργων τα προβλεπόμενα των εγκεκριμένων ΣΔΛΑΠ της χώρας. Η επίδραση των έργων του Σχεδίου στα ύδατα θα πρέπει να εξετάζεται κατά τη μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων των έργων και θα πρέπει να προτείνονται όλα τα απαραίτητα μέτρα πρόληψης και αντιμετώπισης των επιπτώσεων από αυτά. Ακόμα θα πρέπει να εξασφαλίζεται από τον εκάστοτε Φορέα Διαχείρισης του έργου η τήρηση των μέτρων, όρων και περιορισμών που θα επιβληθούν σχετικά με τα ύδατα κατά τη διαδικασία περιβαλλοντικής αδειοδότησής τους μέσω των απαραίτητων και επαρκών οικονομικών πόρων, καθώς και του κατάλληλου ανθρώπινου δυναμικού. Πριν την υλοποίηση έργων, να ζητείται η γνωμοδότηση των αρμόδιων Υπηρεσιών σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις εφόσον αυτά υλοποιούνται εντός της περιοχής ευθύνης τους. Να γίνεται εφαρμογή των βέλτιστων διαθέσιμων τεχνικών για τη μείωση των παραγόμενων υγρών αποβλήτων, καθώς και την ελαχιστοποίηση της πιθανότητας διαρροής ρυπαντικού φορτίου στα ύδατα. Να καθοριστούν ζώνες προστασίας των υδατορευμάτων. Κατά το σχεδιασμό των αντιπλημμυρικών έργων να λαμβάνεται υπόψη ο ενιαίος χαρακτήρας των ρεμάτων, η προστασία της φυσικής τους οντότητας και η αξιοποίησή τους ως φυσικό στοιχείο. Να ληφθεί μέριμνα ώστε να τηρηθούν οι διατάξεις και οι αποστάσεις περί δόμησης κοντά σε ρέματα, σύμφωνα με το Ν.4258/14. Η ζώνη προστασίας των ρεμάτων (όπως αυτή καθορίζεται μετά την εκπόνηση της αντίστοιχης υδραυλικής μελέτης), θα πρέπει να θεωρείται ως ζώνη απόλυτης προστασίας, στην οποία κάθε δόμηση απαγορεύεται, με εξαίρεση έργα προστασίας/διευθέτησης. Να δίνεται προτεραιότητα στην προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος, με περιορισμό και έλεγχο των δραστηριοτήτων που εμπλέκονται με αυτό (τουριστική κίνηση, αναψυχή κλπ.). Να εξασφαλίζεται η ορθολογική διαχείριση των υδάτινων πόρων. Να εφαρμόζεται ολοκληρωμένο σύστημα διαχείρισης και επεξεργασίας υγρών αποβλήτων και να προβλέπεται επαναχρησιμοποίηση αυτών. Να εφαρμόζεται έλεγχος ποιότητας παράκτιων υδάτων με χρήση σταθμών δειγματοληψίας. Να προωθείται η ορθή περιβαλλοντική διαχείριση και διασφάλιση της προστασίας των υδάτινων πόρων από κινδύνους εξάντλησης και ρύπανσης. Να εφαρμόζονται συστήματα περιβαλλοντικής διαχείρισης. Γενικώς στο στάδιο του σχεδιασμού οι όποιες παρεμβάσεις να περιλαμβάνουν όλα τα απαραίτητα μέτρα και τις τεχνικές υποδομές έτσι ώστε να μην επεμβαίνουν σημαντικά στο υδρογραφικό δίκτυο. Τόσο κατά τη φάση κατασκευής όσο και κατά τη φάση λειτουργίας των υποδομών, προτείνεται η εφαρμογή ολοκληρωμένου σχεδίου διαχείρισης αποβλήτων (στερεών και υγρών)

και η εφαρμογή προγράμματος παρακολούθησης της ποιότητας των υδάτων σε θέσεις παρακείμενες των παρεμβάσεων.

Τοπίο

Αποφυγή χωροθέτησης έργων ή δραστηριοτήτων σε θέσεις που επηρεάζουν το τοπίο της κάθε περιοχής. Απαιτείται προώθηση των δραστηριοτήτων που να αναδεικνύουν το τοπίο. Στις περιπτώσεις κατασκευής νέων υποδομών και επέκτασης/βελτίωσης/αναβάθμισης υφιστάμενων, θα πρέπει να προβλεφθεί κατά το στάδιο του σχεδιασμού οι όποιες παρεμβάσεις να περιλαμβάνουν όλα τα απαραίτητα μέτρα, ώστε να ελαχιστοποιούνται οι επιπτώσεις στον φυσικό, αισθητικό και πολιτιστικό χαρακτήρα του τοπίου, καθώς και στην αποφυγή του κατακερματισμού του τοπίου. Επιπλέον, όπου αυτό μεταβάλλεται ή διαταράσσεται θα πρέπει να αναλαμβάνεται πρωτοβουλία αποκατάστασής του. Τέλος, να εφαρμόζεται ο Νόμος 3827/2010 περί Τοπίου.

Γ) Παρατηρήσεις της Υπηρεσίας για το Πρόγραμμα και την ΣΜΠΕ:

1) Ως προς την αξιολόγηση και επιλογή των εναλλακτικών λύσεων.

Σύμφωνα με τη Μελέτη ΣΜΠΕ, ο λόγος που επιλέγεται η προτεινόμενη λύση – **Σενάριο Ι**, είναι ότι η υιοθετούμενη στρατηγική προβλέπει μια περισσότερο ισόρροπη κατανομή των χρηματοδοτικών πόρων μεταξύ των Αξόνων Προτεραιότητας και των Ειδικών Στόχων, σε σχέση με τα λοιπά εξεταζόμενα εναλλακτικά σενάρια.

Κατά την άποψή μας, δεν είναι και τόσο ισόρροπη αφού το μεγαλύτερο μέρος του Προϋπολογισμού (αναλογικά) δεσμεύεται για τις δράσεις του Άξονα Προτεραιότητας 1 (34.17%), δηλαδή σε δράσεις προώθησης της ενεργειακής απόδοσης, προώθησης των ΑΠΕ και Ανάπτυξης συστημάτων ενέργειας, δικτύων κλπ.

Αντιθέτως στον ΑΠ 6 που σχετίζεται με την προστασία της Βιοποικιλότητας (κατ' εξοχήν τομέας Περιβάλλοντος) αποδίδεται μόνο το 2,07% του προϋπολογισμού του Προγράμματος.

Επίσης στον ΑΠ 2 που αφορά σε δράσεις για την Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή, δεσμεύονται 424.841.751,71€ (11,95% του προϋπολογισμού). Αν λάβουμε υπόψη ότι μόνο η Περιφέρεια Κρήτης έχει προβλέψει στο ΠΕΣΠΚΑ της την αναγκαιότητα για 300εκ. € (βέβαια όχι μόνο χρηματοδότηση από το ΥΠΕΝ) προκειμένου να υλοποιήσει τα μέτρα προσαρμογής που απαιτούνται στο κοντινό διάστημα για να μειωθούν οι επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής, αντιλαμβανόμαστε ότι ο ΑΠ 2 είναι ανεπαρκής για τις ανάγκες της Χώρας.

Επίσης τα μεγάλα έργα που προβλέπονται στον ΑΠ 2 είναι κυρίως αντιπλημμυρικά και αντιπυρικά, δηλαδή έργα πολιτικής προστασίας. Καθαρά έργα προσαρμογής είναι μόνο οι δράσεις προστασίας ακτών, πρόληψης και αντιμετώπισης φαινομένων ερημοποίησης και διάβρωσης και η προώθηση των πράσινων υποδομών. Όμως τα έργα πολιτικής προστασίας θα μπορούσαν να χρηματοδοτηθούν από το Χρηματοδοτικό Πρόγραμμα του Υπουργείου Πολιτικής Προστασίας, ώστε στο παρόν Πρόγραμμα του ΥΠΕΝ να υλοποιηθούν περισσότερα έργα προσαρμογής. Δυστυχώς το ίδιο συμβαίνει και με τα νέα Περιφερειακά Προγράμματα του ΕΣΠΑ που ακολουθούν σχεδόν την ίδια κατεύθυνση με την κατάταξη του ΥΠΕΝ, οπότε τα ΠΕΣΠΚΑ της Χώρας θα έχουν πρόβλημα να εφαρμοστούν έστω και στα βασικά έργα προτεραιότητας.

Σχετικά μεγάλο ποσοστό διεκδικεί και ο ΑΠ 4, που προβλέπει ολοκληρωμένη Διαχείριση Αποβλήτων και Μετάβαση στην Κυκλική Οικονομία. Το Πρόγραμμα φαίνεται να χρηματοδοτεί και πάλι καθαρά έργα διαχείρισης αποβλήτων, και όχι

δράσεις κυκλικής οικονομίας, παρά τις επαναλαμβανόμενες εξαγγελίες ότι η νέα προγραμματική περίοδος δεν θα έχει έργα για τη διαχείριση των Αστικών Στερεών Αποβλήτων (ΑΣΑ). Και βέβαια απαιτείται κατανομή προϋπολογισμού στην προβληματική διαχείριση των ΑΣΑ, αλλά το ποσοστό του ΑΠ 4 (22,4%) είναι αναλογικά πολύ μεγάλο σε σχέση με τον ΑΠ 2 (προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή) με βάση τις νέες προτεραιότητες του ΣΕΣ.

Συνοψίζοντας τα παραπάνω, θεωρούμε ότι μια ανακατανομή στον προϋπολογισμό του Προγράμματος προκειμένου να αναβαθμιστεί ο ΑΠ 2 (προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή) και ο ΑΠ 6 (Βιοποικιλότητα), με μεταφορά προϋπολογισμού από τον ΑΠ 1 (ενέργεια) και ΑΠ 4 (στερεά απόβλητα), θα ήταν κατάλληλη για να εξισορροπήσει περισσότερο τις δράσεις μεταξύ των τομέων «Περιβάλλοντος» - «Ενέργειας». Η μείωση του προϋπολογισμού για τις δράσεις του ΑΠ 1 (οι οποίες βέβαια συμβάλλουν στο μετριασμό της κλιματικής αλλαγής) αντισταθμίζεται από την προβλεπόμενη χρηματοδότηση στο Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, όπως αναφέρεται και στη Μελέτη. Επίσης ο τομέας «Απόβλητα» έχει ήδη υποστηριχθεί χρηματοδοτικά, αρκετά στο παρελθόν. Το φυσικό περιβάλλον, η βιοποικιλότητα, η προσαρμοστικότητα στην κλιματική αλλαγή, η προστασία των υδατικών πόρων, των δασικών εκτάσεων, των βιοτόπων, των χαρακτηριστικών του εδάφους (διάβρωση, ερημοποίηση) και του τοπίου, είναι κατ' εξοχήν τομείς του Υπουργείου Περιβάλλοντος, και ειδικά στη Χώρα μας χρήζουν ισχυρής υποστήριξης.

2) Ως προς τις αναφερόμενες επιπτώσεις των δράσεων του Προγράμματος

i) Θα θέλαμε να τονίσουμε τη σημασία των όσων αναφέρονται (στην ΣΜΠΕ) στην αξιολόγηση των αναμενόμενων περιβαλλοντικών επιπτώσεων στον Τομέα της «Βιοποικιλότητας» (παρ. 7.3.1.1) Αναφέρεται ότι *«σύμφωνα με την έκθεση του ΟΟΣΑ αποτυπώνεται μέτρια πρόοδος της Ελλάδας στον τομέα της διατήρησης της βιοποικιλότητας. Στην παρούσα φάση, η βιοποικιλότητα είναι εν πολλοίς αθωράκιστη απέναντι στις δυνάμενες αρνητικές επιπτώσεις των ΑΠΕ και ειδικότερα των ΑΣΠΗΕ, όταν η ανάπτυξη των αιολικών επενδύσεων είναι ταχέως εξελισσόμενη. Δεδομένου ότι η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία θεωρεί καίρια τη συνεισφορά της βιοποικιλότητας στην αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής και στο μετριασμό των επιπτώσεών της, φαίνεται πως η Ελλάδα αντιμετωπίζει σήμερα το παράδοξο της επίσπευσης της απώλειας της βιοποικιλότητας για την επίτευξη των κλιματικών στόχων μέσω ανάπτυξης ΑΠΕ, με πιθανά αναστροφα αποτελέσματα επιδείνωσης των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής. Η ανάγκη για την κατάλληλη χωροθέτηση και εκλογικευμένη ανάπτυξη των έργων ΑΠΕ με όρους βιώσιμης ανάπτυξης με το ελάχιστο περιβαλλοντικό κόστος είναι πιο επιτακτική από ποτέ».*

Η Περιφέρεια Κρήτης συντάσσεται με τη συγκεκριμένη άποψη και βάση αυτής έγινε και η παραπάνω πρόταση για τόνωση του προϋπολογισμού των τομέων του «Περιβάλλοντος». Επισημαίνουμε εδώ ότι η Περιφέρεια Κρήτης έχει ψηφίσει συγκεκριμένα μέτρα για τη χωροθέτηση των ΑΠΕ κατά την έγκριση της ΣΜΠΕ του ΠΠΧΣΑΑ Κρήτης, προκειμένου να προστατευτούν οι περιοχές Natura, το φυσικό ανάγλυφο, το τοπίο και η βιοποικιλότητα. Η Αντιπεριφέρεια Περιβάλλοντος της Περιφέρειας Κρήτης έχει πρόσφατα προβεί σε σχετική ενημέρωση στο Υπουργείο.

ii) Στην παράμετρο “Εδαφος” (παρ. 7.3.1.6), στην ερώτηση “αν το Πρόγραμμα αναμένεται να επηρεάσει την κατάσταση του εδάφους αναφορικά με την διάβρωση και την ερημοποίηση” αναφέρεται ότι *«Έμμεση θετική επίπτωση στο έδαφος θα υπάρξει μέσω της μείωσης της ενεργειακής εξάρτησης από τα ορυκτά καύσιμα και συγκεκριμένα από το λιγνίτη, δεδομένου ότι στο πλαίσιο της απολιγνιτοποίησης της χώρας θα υπάρξει ανάγκη αποκατάστασης / εξυγίανσης των περιοχών των*

λιγνιτωρυχείων». Αυτό όμως αφορά μόνο τις ελάχιστες περιοχές εξόρυξης λιγνίτη στη Χώρα.

Σύμφωνα με το «Ελληνικό Εθνικό Σχέδιο Δράσης κατά της Ερημοποίησης» (την υπ' αρ. 99605/3719 /23.07.2001 /Β' 974 κοινή απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, Εξωτερικών, Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, Ανάπτυξης, Περιβάλλοντος Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων και Γεωργίας), μεγάλη έκταση της Κρήτης κατατάσσεται στις «κρίσιμες περιοχές στην ερημοποίηση» (της τάξης του 20% της νήσου) καθώς και το μεγαλύτερο μέρος της νήσου (της τάξης του 57%) κατατάσσεται στις «ευαίσθητες στις περιοχές στην ερημοποίηση» και επομένως απαιτεί την εφαρμογή ενός συνεκτικού στρατηγικού πλαισίου πολιτικής για την προστασία του εδάφους.

Γενικότερα, αποτελεί επιτακτική ανάγκη προστασίας της γης από την υποβάθμιση και ερημοποίηση η εφαρμογή μέτρων προστασίας των εδαφών, και η χρηματοδότησή τους, από τη διάβρωση, την αλάτωση, την υπερβόσκηση, τη μόλυνση, την απώλεια οργανικής ύλης, τη συμπύκνωση, την ορθολογική χρήση των γαιών και των υδατικών πόρων.

Ειδικότερα, πρόβλημα και οι σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις θα προέλθουν από και από την εκτεταμένη χωροθέτηση αιολικών και φωτοβολταϊκών πάρκων και των συνοδών τους έργων και μάλιστα στις περισσότερες περιπτώσεις σε εκτάσεις γεωργικής γης. Ειδικά στην Κρήτη το φαινόμενο αυτό έχει πάρει πολύ μεγάλες διαστάσεις, καθώς είναι ανησυχητικά αυξημένος ο αριθμός αιτήσεων για έργα αιολικών και κυρίως φωτοβολταϊκών, σε διάσπαρτες θέσεις σε όλη την Κρήτη και κυρίως σε γεωργική γη.

Οι συνέπειες θα επηρεάσουν και την παράμετρο «Τοπίο» (παρ. 7.3.1.7) γιατί θα υπάρξει μεταβολή και κατακερματισμός στο Τοπίο και μάλιστα ισχυρή και όχι «ασθενώς αρνητική» όπως βαθμολογείται στην ΣΜΠΕ. Οι αρνητικές επιπτώσεις από τη μεγάλη κλίμακα παρεμβάσεων στο πλαίσιο των δράσεων προώθησης των ΑΠΕ, όπως ο κατακερματισμός της υπαίθρου, αλλοίωση του τοπίου και της γεωμορφολογίας του, απώλεια σε μερικές περιπτώσεις πολύτιμης γεωργικής γης και αλλαγή χρήσης γης, θα είναι μόνιμες και εκτεταμένες και όχι μόνο σε τοπική κλίμακα, όπως αναφέρεται στην αναλυτική αξιολόγηση των επιπτώσεων στη ΣΜΠΕ.

iii) Για τις νέες επενδύσεις στον τομέα της ηλεκτροπαραγωγής από ΑΠΕ (παρ. 7.3.1.8) στην παράμετρο «Πληθυσμός – Κοινωνικοοικονομικό περιβάλλον» αναφέρεται ότι *«εκτιμάται ότι θα δημιουργηθούν και θα διατηρούνται χιλιάδες νέες θέσεις εργασίας πλήρους απασχόλησης σε ετήσια βάση όλη την περίοδο»*, κάτι το οποίο δεν ισχύει στην περίπτωση των ΑΠΕ, αφού η λειτουργία τους δεν απαιτεί πολλές θέσεις εργασίας. Και επίσης στην ίδια παράγραφο δεν είναι κατανοητό το αναφερόμενο σχόλιο *«Παράλληλα είναι προφανές ότι θα αυξηθεί και η αξία των ακινήτων στα οποία θα εγκατασταθούν συστήματα ΑΠΕ και ενεργειακής απόδοσης»*. Μάλιστα αυτό αυτοαναιρείται στην επόμενη παρ. 7.3.1.10 για την παράμετρο «Χρήσεις γης – Περιουσιακά στοιχεία» όπου αναφέρεται ότι *«Σε στρατηγικό επίπεδο, αρνητικές επιπτώσεις αφορούν κατά βάση τις παρεμβάσεις στο πλαίσιο δράσεων προώθησης των ΑΠΕ, η χωροθέτηση των οποίων επιφέρει σε τοπική κλίμακα (κλίμακα χωροθέτησης έργων και άμεσης περιοχής αυτών) κατακερματισμό της υπαίθρου, αλλοίωση του τοπίου, σε απώλεια σε μερικές περιπτώσεις πολύτιμης γεωργικής γης και αλλαγή χρήσης γης»*.

3) Ως προς τις προτάσεις για την πρόληψη, τον περιορισμό & την αντιμετώπιση των δυσμενών επιπτώσεων στο περιβάλλον

Θεωρούμε πολύ σημαντική την πρόταση που γίνεται στην ΣΜΠΕ και αναφέρεται στην παράμετρο Κλίμα – Κλιματική αλλαγή, ότι **«Ο σχεδιασμός κάθε έργου χωριστά θα πρέπει να ενσωματώνει και τα απαραίτητα μέτρα για την αντιμετώπιση της ευπάθειας του έργου σε φαινόμενα που σχετίζονται με την κλιματική αλλαγή. Ανάλογα, κατά τη λειτουργία κάθε έργου θα πρέπει να εφαρμόζονται όλα εκείνα τα μέτρα που θα ελαχιστοποιούν τη συνεισφορά του έργου σε εκπομπές που συνδράμουν στην εκδήλωση του φαινομένου του θερμοκηπίου».**

7. Την εισήγηση της **κ. Καργάκη Ελένης**, Προϊσταμένης Τμήματος Κλιματικής Αλλαγής και Ενεργειακού Σχεδιασμού Δ/σης Περιβάλλοντος & Χωρικού Σχεδιασμού ΠΚ.
8. Την εισήγηση της προεδρεύουσας **Αντιπροέδρου** της Επιτροπής Περιβάλλοντος & Χωροταξίας **κ. Χανιωτάκη- Μυλωνάκη Μαρίας** με την οποία μεταξύ άλλων ανέφερε: **«εισηγούμαι στην Επιτροπή να γνωμοδοτήσει θετικά για τους περιβαλλοντικούς όρους που αφορούν στην ΣΜΠΕ για το Πρόγραμμα «Περιβάλλον και Κλιματική Αλλαγή 2021-2027», με τους όρους και τις προϋποθέσεις που αναφέρονται στο αριθμ. πρωτ. 152812/27-05-2022 έγγραφο του Τμήματος Περιβάλλοντος της Διεύθυνσης Περιβάλλοντος και Χωρικού Σχεδιασμού Π.Κ.»**
9. **Τις απόψεις των μελών της Επιτροπής.**
Μετά από διαλογική συζήτηση

ΑΠΟΦΑΣΙΖΕΙ ΚΑΤΑ ΠΛΕΙΟΨΗΦΙΑ

Γνωμοδοτεί θετικά για τους Περιβαλλοντικούς όρους της ΣΜΠΕ του Προγράμματος **«Περιβάλλον και Κλιματική Αλλαγή 2021-2027»**, με τους όρους και τις προϋποθέσεις που αναφέρονται στο αριθμ. πρωτ. **152812/27-05-2022** έγγραφο του Τμήματος Περιβάλλοντος της Διεύθυνσης Περιβάλλοντος και Χωρικού Σχεδιασμού Π.Κ, σύμφωνα και με όσα αναφέρονται στο σκεπτικό της παρούσας απόφασης.

Στην παρούσα απόφαση **γνωμοδοτεί αρνητικά** ο **κ. Μαρινάκης Αλέξανδρος** τακτικό μέλος της Επιτροπής, για τους λόγους που ανέφερε και καταγράφηκαν στα πρακτικά.

Αφού συντάχθηκε το παρόν υπογράφεται ως παρακάτω:
Ηράκλειο **01-06-2022**

Η προεδρεύουσα Αντιπρόεδρος
της Επιτροπής Περιβάλλοντος και Χωροταξίας

Τα Μέλη

Χανιωτάκη - Μυλωνάκη Μαρία
περιφερειακή σύμβουλος